

Wyspa Uliaga widziana ze zboczy wyspy Kagamil.
Fot. Ed Bailey, U. S. Fish and Wildlife Service

Ostoja Przyrody Alaska Maritime – skaliste wyspy Pacyfiku

Sebastian R. BIELAK

Alaska Maritime to jedyny przyrodniczy obszar chroniony Alaski, który nie tworzy jednego, spójnego lądu, lecz składa się z tysięcy jego fragmentów oddalonych od siebie nawet o 3000 km. Zajmujący 19 850 km² powierzchni rezerwat obejmuje swoim zasięgiem ponad 2500 skalistych wysp, przylądków oraz fragmentów zatok rozrzuconych wzdłuż całego wybrzeża Oceanu Spokojnego, tzn. od Przylądka Lisburne na północy Alaski, przez wulkaniczne Aleuty aż po wyspę Forrester w pobliżu południowo-wschodniej granicy z Kanadą. Ostoja Przyrody Alaska Maritime została utworzona w 1980 r. w celu ochrony gatunkowej morskich ssaków oraz ptaków, dla których skaliste, niedostępne wyspy lub fragmenty wybrzeża były od dawien dawna obszarami rozrodczymi. W obrębie tej nietypowej ostoi przyrody można wyróżnić kilka odrębnych stref, m. in. Wyspy Aleuckie, Zatokę Alaska oraz Morze Czukockie, których położenie geograficzne oraz róż-

nicowane warunki naturalne zdecydowały o występującej w nich, nieco odmiennej, florze i faunie.

Zdecydowana większość wysp rezerwatu usytuowana jest na pograniczu prądów oceanicznych oraz mieszających się mas wodnych. W takich miejscach powstają jedne z najbardziej produktywnych ekosystemów świata, gdyż silne prądy morskie wynoszą do górnych warstw oceanu znaczne ilości składników pokarmowych. W pasie przybrzeżnych wód powstają wtedy doskonałe warunki do rozwoju wszelkiego rodzaju morskich organizmów, począwszy od podwodnych zarośli wielkomorszczyzny całolistnego, porastającego dno zatok, przez ławice drobnych ryb, mięczaków, skorupiaków, żółwi, a skończywszy na morskich ssakach, takich jak morskie wydry, foki czy uchutki.

Wulkaniczne Aleuty

Aleuty to łańcuch ponad 300 skalistych wysp rozciągający się na odcinku

o długości ok. 1800 km od Półwyspu Alaska w kierunku zachodnim, tj. w głąb Pacyfiku. Większość wysp to tak naprawdę szczyty stożków wulkanicznych zanurzonych w wodach Oceanu Spokojnego, wobec czego ukształtowanie powierzchni tej części rezerwatu ma charakter wybitnie górzysty. Ze znajdujących się tu 57 podmorskich wulkanów aż 27 nadal jest aktywnych, a niektóre z nich wznoszą się ponad 2700 m n.p.m., a co najmniej drugie tyle wciąż znajduje się pod wodą. Dymiące wulkany sąsiadują z niemal nagimi, porośniętymi jedynie niską trawą wysepkami, a u stóp ich stromych, urwistych klifów rozpościerają się kamieniste plaże podmywane spienionymi falami Pacyfiku. Od 1976 r. Aleuty mają status międzynarodowego rezerwatu biosfery.

Ważnym czynnikiem kształtującym ekosystemy Wysp Aleuckich jest panujący tu klimat umiarkowany morski, cechujący się znacznym zachmurzeniem nieba, częstymi sztormami i silnymi wiatrami, mgłą oraz dużymi opadami atmosferycz-

Krajobraz wyspy Unalaska położonej we wschodnich Aleutach.

Fot. U. S. Fish and Wildlife Service

nymi. Przez cały rok jest chłodno, ale znośnie, a średnie temperatury powietrza wahają się od 0°C (zimą) do 10°C (latem). Ciekawostką jest fakt, iż aleucki klimat jest bardzo niejednorodny, poszczególne wyspy mogą mieć własny, lokalny mikroklimat, a warunki pogodowe mogą się diametralnie zmienić nawet na niewielkich odległościach.

Prawdziwym przyrodniczym rajem jest niewielka wyspa Buldir (40 km² powierzchni) leżąca na zachodnim krańcu Aleutów. Tutejsze ptasie kolonie, liczące prawie 3,5 miliona ptaków, cechują się ogromnym zróżnicowaniem gatunkowym – w jednym takim ptasim „mie-

ście” gniazdują pary reprezentujące co najmniej kilkanaście różnych gatunków. Każda nisza lub szczelina w skałach, każde pojedyncze zagłębienie w gruncie lub wolna przestrzeń pomiędzy kamieniami zajęte są przez gniazdujące ptaki, a ich kłótnie i nawoływania słychać w sezonie lęgowym bez przerwy, dzień i noc. Kamieniste plaże wyspy goszczą rokrocznie jedną z dwóch największych kolonii rozrodczych północnych słońi morskich.

Zatoka Alaska

Płynąc wzdłuż południowego wybrzeża Półwyspu Alaska oraz kierując się

na wschód, wpływamy do kolejnej strefy rezerwatu, jaką jest Zatoka Alaska. Należą do niej setki niewielkich wysp (np. wyspy Chiswell, wyspy Hazy) położonych wzdłuż długiego na 1300 km wybrzeża południowo-wschodniej Alaski rozciągającego się od Półwyspu Kenai aż po granicę z Kanadą. Między Półwyspem Kenai a wyspą Kodiak znajduje się grupa siedmiu skalistych Wysp Jałowych (*Barren Islands*), których nazwa, nadana w 1779 r. przez kapitana Jakuba Cooka, jest całkowicie mylna, gdyż mimo wyglądu przypominającego najgorszego rodzaju nieużytki, wyspy wręcz tętnią życiem. Rokrocznie gnieździ się tu ponad

Większość Aleutów to szczyty zatopionych stożków wulkanicznych.

Fot. Brian Anderson, U. S. Fish and Wildlife Service

500 tys. morskich ptaków reprezentujących aż 18 różnych gatunków.

Bardzo ciekawym miejscem w Zatoce Alaska jest malutka, porośnięta świerkowym lasem wyspa Saint Lazaria położona ok. 10 km od wybrzeża. Pomimo niewielkich rozmiarów (powierzchnia 26 ha) gniazduje tu ok. 500 tys. ptaków, co daje średnio 2 ptaki na metr kwadratowy, czyniąc wyspę jedną z najbardziej produktywnych kolonii na Alasce. W ciągu dnia jest tu cicho, jak makiem zasiał, wydaje się, iż wyspa jest całkowicie opustoszała, ale gdy tylko nadchodzi noc, cały świat gwałtownie ożywa: ciągle coś przelatuje nad głową lub przemyka pod nogami, a w powietrzu rozchodzą się piski oraz specyficzny „śmiech” na wysokich tonach. Nie są to żadne zjawy ani duchy, lecz morskie ptaki, które prowadzą nocny tryb życia, bo podobnie jak u ludzi także wśród ptaków funkcjonuje tzw. „nocna zmiana”.

Choć większość występujących na Alasce gatunków morskich ptaków poluje tylko w ciągu dnia, to jednak niektóre z nich, takie jak np. nawałnik popielaty, morzyk sędziwy czy nurniczek ciemny wyfruwają z gniazd dopiero wtedy, gdy zapadną całkowite ciemności. Zachowują się tak, aby uniknąć spotkania z innymi, polującymi na nie za dnia ptakami, np. mewami. Nurniczki i nawałniki, które powrócą przed świtem do gniazd, są bezpieczne, ale te które zbyt długo pozostaną na morzu, niemal na pewno padną łupem agresywnych i wiecznie głodnych mew.

Morze Czukockie

Ponad 1000 km na północny zachód od Zatoki Alaska znajduje się Morze Czukockie – kolejny fragment ostoi przy-

Lagodne wybrzeże wyspy Tanaga.

Fot. M. L. Coombs, Alaska Volcano Observatory/U. S. Geological Survey

rody. W jego skład wchodzi szereg wysp oraz kilka przylądków (m. in. Przylądek Lisburne, Przylądek Thompson) rozproszonych wzdłuż długiego na 800 km wybrzeża. Większa część tego obszaru znajduje się już poza północnym kołem podbiegunowym, a wysunięte najbardziej na północ fragmenty lądu otaczają wody Morza Beauforta. Ta część rezerwatu charakteryzuje się dużym urozmaiceniem rzeźby terenu, począwszy od stromych, skalistych klifów występujących na Przylądku Lisburne, a skończywszy na piaszczystych plażach okalających wyspy położone nad Cieśniną Beringa.

Przylądki Thompson oraz Lisburne to dwie największe, arktyczne kolonie ptaków morskich, jakie występują na Alasce, przy czym dla niektórych z nich, np. maskonurów jest to granica zasięgu występowania. Skład gatunkowy ptasich ko-

lonii jest całkowicie inny niż w Aleutach czy w Zatoce Alaska, np. nie ma tu popularnych na południu fulmarów, nurniczek czubatych, nawałników popielatych czy mew lodowych. Zamiast nurników aleuckich są nurniki zwyczajne, a wśród urwistych klifów nurzyki polarne są trzy razy liczniejsze niż popularne na południu nurzyki podbiełale. Rokrocznie na Przylądku Thompson gniazduje kilkaset tysięcy ptaków morskich, m. in. ok. 150 tys. nurzyków polarnych, 30-40 tys. mew trójpalczastych oraz 3-5 tys. maskonurów pacyficznych.

Ze względu na panujący tu klimat subpolarny, charakteryzujący się niskimi temperaturami powietrza oraz niewielkimi opadami atmosferycznymi, ta część rezerwatu to prawdziwa pustynia arktyczna. Gdy zbliża się zima, pak lodowy przemieszcza się wzdłuż wybrzeża Morza Czukockiego w kierunku południa, wody oceanu pokrywa lód, a wszystko ogarnia przejmująca cisza. Wybrzeże pozostaje skute lodem od końca października aż do początków lipca (czasami nawet jeszcze dłużej), a przez cały rok pod powierzchnią warstwą gleby panuje wieloletnia zmarzlina. Przeciętna temperatura powietrza na Przylądku Lisburne waha się zimą od -34°C do -6°C , natomiast latem od -2°C do 12°C . Średni roczny opad atmosferyczny wynosi zaledwie 330 mm i choć śniegu spada rocznie 1260 mm, to jednak jest on w ciągłym ruchu na skutek wiejących tu stale wiatrów. ◆

Więcej informacji na temat Alaski można znaleźć na stronie internetowej autora www.sebastianbielak.pl oraz w jego książce pt. „Parki narodowe i rezerwaty Alaski”.

Zgrupowanie nurniczek czubatych na jednej z Wysp Aleuckich

Fot. U. S. Fish and Wildlife Service

